

âld Barradiel

Oudheidkundige Vereniging Barradeel
Jaargang 8 | december 2010

In dit nummer:

FOTO OMSLAG.....	2
FAN EIGEN HIEM	3
LEDENNIEUWS.....	3
IN MEMORIAM	3
VISSERIJ BARRADEEL, NIEUWE ANTWOORDEN OP OUDE VRAGEN.....	4
AFVOER VAN HEMEL- EN AFVALWATER	8
VAN KAKSTOEL TOT WC	11
FIRDGUM GEËLECTRIFICEERD	14
STORM KREEG VAT OP DIJK KOEHOOI	14
OP ZOEK NAAR HISTORIE STEILSTEVEN BOOT	17
BROODVENTER VAN DER MOLEN	18
BILDTS DOCUMENTATIECENTRUM	19
AANWINSTEN VAN LEDEN	20
IT WAARHÛSKE FAN PAKE	22
RIJMEND DOOR SEXBIERUM.....	24
HISTORIE SEXBIERUM – PIETERSBIERUM	26

FOTO OMSLAG

De brandstofhandel in kolen is teloor gegaan door de opkomst van o.a. gas. Vroeger werden kachels gestookt met antraciet, eierkolen of een ander steenkoolproduct. En de bakker stookte z'n oven met briketten. Voor de winter was het belangrijk om een kolenvoorraad te hebben waar je net de winter mee door kon komen. Je moest wel even doorgeven hoeveel "mud" je wilde hebben. (1 mud = inhoudsmaat voor droge waren = 1 hectoliter = 100 liter) Met 8 à 10 mud kolen kon je zowat de gehele winter vooruit. Meestal kocht men de voorraad in één keer, dat was goedkoper. Maar om die uitgave te kunnen doen, moesten er flink gespaard worden.

Op de foto zijn Jelle Cramer (links), Haitse Izenga en Siebren van der Veen (boven) bezig met het verladen van kolenvoorraad. De foto is omstreeks 1935 gemaakt in Oosterbierum.

Foto: Maartje Post, Wijaldum

FAN EIGEN HIEM

Dit is het tweede achtereenvolgende jaar dat u het decembernummer in 'boekje-vorm' in handen heeft. Het lijkt er op dat het gewoonte gaat worden. Naar aanleiding van de vorige uitgave hebben we positieve reacties ontvangen, vandaar dat we ook dit jaar besloten hebben om u vlak voor de kerstdagen te 'skewielen' met deze Ald Barradiel-extra.

Wat geur betreft associëren wij de maand december met luchtjes van speculaaskruiden, dennengeur en oliebollelucht. Maar ook aan dit nummer zit een luchtje. Met name de artikelen 'Afvoer van hemel- en afvalwater' en 'Van kakstoel tot WC' zullen niet helemaal fris overkomen, maar ze zijn zeker de moeite waard om kennis van te nemen. Verder nog een verslag van de prachtige lezing van Kees Draaisma dat we u niet willen onthouden.

Wij wensen u alvast goede kerstdagen en een gezond 2011 toe.

Bestuur Oudheidkundige Vereniging Barradeel

LEDENNIEUWS

Aanmelding

J.D. van der Molen, Slonninkweg 55, 7421 ET Deventer

Adreswijziging

Mevr. T. Oosterbaan, Midlumerlaan 53, kamer 816

8861 JH Harlingen

Dhr. C. Nouta, De Bou 26, 9244 BM Beetsterzwaag

Beeindiging

C. Bakker-Kaastra, Sexbierum

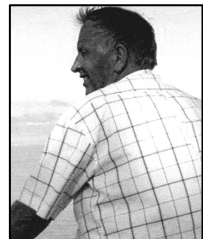

IN MEMORIAM

As skylk de dei/ de dei wer wurdt/ gewoan/ as alle dagen/ elkenien/ syn sin wer hat/ nochris/ oan dy tinkt/ bij flagen/ dan gûle wij/ ús trienen droech/ en misse dij/ noch alle dagen.

[Gysbert Japicx]

In het decembernummer van vorig jaar stond ook een in memoriam en deze keer helaas weer. Bovenstaand gedicht van Gysbert Japicx stond op de rouwkaart van Sijbren Tigchelaar uit Wijnladum die op 5 juli jl. die geheel onverwacht kwam te overlijden. Hij werd net geen 65 jaar.

Sijbren was een regelmatige bezoeker van de bijeenkomsten van de vereniging en hij was zeer geïnteresseerd in de geschiedenis van de voormalige gemeente Barradeel. Bij de familie thuis is op 10 juli een afscheidsdienst gehouden op de boerderij aan de Hoarnestreek onder Wijnladum.

Op 8 november jl. overleed Jilles Groeneveld uit Minnertsma na een ernstige ziekte die hij niet kon overwinnen. Toen wij in 2008 bezig waren met de voorbereidingen van het 25-jarig jubileum van de vereniging, was het al bekend dat Jilles ziek was. Wij wilden toen graag tussen zijn onwijs grote verzameling oude gereedschappen, brommers, trekkers het jubileum vieren. Toen we dat met hem afspraken was zijn opmerking: *'jimme moatte wol opsjitte, wol ik dêr noch by wêze'*. Op 29 november 2008 hebben wij bij Jilles en zijn vrouw Betty een prachtige dag gehad.

En dan uitgerekend in diezelfde maand is hij 2 jaar later overleden. De begrafenis was op z'n verjaardag dat hij 67 jaar zou worden. Een van z'n dochters sprak tijdens de dienst: *'we hadden ons een mooier feestje voorgesteld'*.

Vanaf deze plaats herinneren wij Sijbren en Jilles voor hetgeen zij hebben betekend voor de vereniging.

VISSERIJ BARRADEEL, NIEUWE ANTWOORDEN OP OUDE VRAGEN

Op vrijdag 26 november heeft ons lid Kees Draaisma uit Heiloo een lezing gehouden over de wel bekende haring- of regelvisserij langs de kust van barradeel. Van die lezing heeft Kees, voor de leden die niet aanwezig konden zijn, onderstaand artikel geschreven.

De haring is alweer zo'n 70 jaar geleden verdwenen uit Waddenzee. Daarmee kwam een eind aan de regelvisserij op haring tussen Zurich en Zwarte Haan. Uit de rijke geschiedenis van deze visserij halen we hier vier tot nu toe minder bekende aspecten naar voren: schatting van de ouderdom van deze visserij, opheldering van de betekenis van de term trijekanne, herkomst van de haringboot en een antwoord op de vraag wat deze visserij zo uniek maakte.

Ouderdom

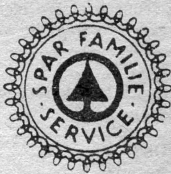
"De visserij op haringen op de Zuiderzee begint in februari (als de winter het toestaat) en eindigt eind april, begin mei." Zo luidt de vroegste vermelding van Barradeels haringvisserij in een officieel document. Het is dan 1808, midden in de Franse tijd. Het schrift waarin Pier Klazes Bonnema in 1884 het reglement van de visserijregel Koehool opschreef is geen

officieel document, maar minstens zo betrouwbaar. De oudste versie ervan dateerde van 1736. Ongetwijfeld werd er daarvoor ook al op haring gevestigd. Waarschijnlijk maakte toestroom van nieuwe vissers het nodig om met dat reglement in de hand orde op zaken te stellen. Het kreeg niet voor niets als titel mee: 'Streven naar Vrede en Welvaart'. Rond 1600 wordt in de dijkboeken van het Waterschap gesproken over 'fischhorne', vissersdam en vissersgat bij Sexbierum. Het buitendijks land is dan praktisch verdwenen. Het is aannemelijk dat omstreeks die tijd ter hoogte van Liauckemastate aan Barradeels kust visserijregels zijn gezet. De laatste haringen verdwenen rond 1940 uit de Waddenzee, als gevolg van de aanleg van de Afsluitdijk. Drieëneenhalve eeuw Barradeelster regelvisserij is een te verdedigen aanname.

Trijekanne

Eén van de hoepels in Barradeels haringfuik heeft de intrigerende naam trijekannehoep, in het Bildts driekanderhoep. In de rest van het Zuiderzeegebied en ook in Noord-Duitsland onderscheidt men drie onderdelen in een fuik, bijvoorbeeld voorlijf-middenlijf-kub of grote korb-botkorf-aalkorf. In Barradeel had de fuik wel drie verschillende maaswijdtes, maar alleen het achtereind had een naam: kobbe. Voordat fuiken van hennep of katoen werden gebreid, vlocht men ze van sterk riet of twijgen. Door de contacten tussen Romeinen en Friezen zijn de Romeinse woorden voor riet of stengel (canna) en mand of viskorf (kanis) in onze streken blijven hangen. De aalkorf of 'ielkanne' kon als zelfstandig vistuig worden gebruikt. Net als elders moet de Friese fuik hebben bestaan uit drie delen of 'kannen' die achter elkaar geplaatst een trijekannefûke vormden. Met de trijekannehoep werd de derde kanne aan de tweede bevestigd. En die naam bleef bewaard toen men katoenen fuiken ging gebruiken.

**Voor de a.s.
feestdagen
slaagt u bij de
SPAR
van A tot Z**

**GROTE SORTERING - PRIMA KWA-
LITEIT - LAAGST MOGELIJKE
PRIJZEN**

**WIJNEN - ADVOCAT - BIERCOCKTAILS -
KERSTKRANSEN en -STAVEN - KERST-
SNOEP - IJS - CROQUETTES - FRICAN-
DELLEN - KIP enz.**

Alles voor een hartige hap.

**KERSTBOOMVERSIERING - KAAR-
SEN - mooie sortering KERST- en
NIEUWJAARSKAARTEN.**

Alles voor SPAR-prijzen !!!

**Tj. Tjallingii - B. Tjallingii
H. Postma**

**SEXBIERUM
Tel. 05179 - 279**

**OOSTERBIERUM
Tel. 05188 - 665**

Tevens wensen wij u allen prettige
Kerstdagen en een voorspoedig
Nieuwjaar.

Voor OUD en NIEUW nu ook

GROOT VUURWERK

als luchthuilers - lichtkogels - astro-
nauten - kanonslagen - sterretjes enz.

Groot vuurwerk alleen aan personen
boven 18 jaar.

**J. REITSMA - Minnertsga
TSJILLEN 4**

Ook DIT jaar weer een groot assortiment **PRACHTIG**

KERSTFRUIT

Elke dag volop verse groenten, ook
panklaar gesneden.

Altijd de beste kwaliteit tegen de
laagste prijs!

FRUITMANDEN en -SCHALEN: onze specialiteit !!

Zie ook onze Kerst- en Nieuwjaarsfolders met zeer
vele aanbiedingen voor extra lage prijzen !!!

De **Speciaalzaak** in **Groenten** en **Fruit** met een
kompleet assortiment **levensmiddelen** en **non-foods**.

A. BONSMAN - Tzummarum

**Het adres
voor uw kleding**

IS

fa. CHR. SCHOTANUS

MINNERTSGA

Vakkundige service en zoals u
weet, bel 05187 - 232 en wij
komen u geheel vrijblijvend
thuis bezoeken.

Wij wensen allen prettige Kerstdagen
en een gezegend 1978.

*Bron: Barradiel Meiinoar ien
december 1977*

Haringboot

In het Zuiderzeegebied heeft bijna elk stadje een eigen type vissersboot gehad, zoals de Volendammer kwak, de Wieringer aak en de Staverse jol. Bij de ontwikkeling van deze boten was rekening gehouden met het soort visserij en met plaatselijke omstandigheden zoals waterdiepte en aanlegplaats. Toch werd de Barradeelster haringboot niet als typisch voor de streek beschouwd door degenen, die in

de jaren '70 van de vorige eeuw belangstelling kregen voor de inmiddels verdwenen haringvisserij. Zij meenden dat hij kon zijn afgeleid van de Texelse schiltschuit, van de Giethoornse punter of van Duitse vissersboten. Maar wie al die boten werkelijk naast de haringboot zet, ziet meer verschillen dan overeenkomsten. De conclusie moet dan ook zijn dat in Barradeel een eigen type zeeboot is ontwikkeld: de Barradeelster haringboot. Verschillende werven in de omgeving leverden deze boten, maar de vissers bouwden ze ook wel zelf. De kleine onderlinge verschillen die er waren (bijvoorbeeld in lengte, breedte en helling van de steven) kwamen voort uit de persoonlijke voorkeuren van de opdrachtgevers.

Uniek

De techniek van de regelvisserij is niet alleen gebruikt voor de vangst op haring, maar ook op paling, bot, tong enzovoort. Een opmerkelijk kledingstuk als de want met twee duimen werd niet alleen 's winters door de regelvisserij gebruikt maar ook door vissers die met een aalsteker in een bijt bezig waren en door Eskimo's die natte duimen in de wanten kregen bij het peddelen in hun kajak. Door de wanten om te draaien hadden ze weer even droge duimen. Als die natte duimen in de wanten vervolgens weer waren drooggevroren konden ze opnieuw worden omgedraaid. Nee, het bijzondere van de Barradeelster regelvisserij zat niet in visteknik of kleding, maar in de manier van samenwerken. De deelnemende vissers kozen uit hun midden een regelhoofd en twee volmachten, ze werkten volgens een reglement, ze lootten om de plaatsen van de fuiken in de regel, ze hielpen elkaar bij het over de dijk slepen van de boten, ze kozen de sterkste mannen voor het zetten van de lotstokken. Hun regelkeet voor het bewaren van gezamenlijke eigendommen diende soms ook als vergaderplaats en tapperij in het klein. Deze organisatie had iets van een gilde maar kon dat niet zijn, omdat die alleen in steden waren

toegestaan. De regel leek in sommige opzichten op een coöperatie maar was het niet. In andere opzichten waren de vissers samenwerkende zelfstandigen zonder personeel (ZZP-ers), maar ook dat dekt de lading niet. En omdat de regelvisserij niet onder gilde, coöperatie, ZZP of nog iets anders is te vangen mogen we hem rustig uniek noemen.

Kees Draaisma

AFVOER VAN HEMEL- EN AFVALWATER

Als op een verlaten camping een hoosbui valt gebeurt er niet zoveel. Het water zakt vanzelf in de grond. Maar zodra er tenten staan veroorzaakt dezelfde bui overlast en zie je kampeers greppeltjes graven om zo snel mogelijk het water kwijt te raken.

Eenzelfde beeld is te ontdekken bij de ontwikkeling van de mensheid. Zodra men bouwwerken en verharding gaat maken ontstaat bijna als vanzelf de behoefte om van het regenwater af te komen. Langs wegen worden kleine greppels en goten gegraven in de richting van natuurlijke waterlopen. En als je van de weg af met droge voeten in huis wilt komen leg je al snel een plank als afdekking over de goot en is eigenlijk een riolering gecreëerd. Om die reden werden in de oudheid vooral bij grote gebouwen, paleizen en tempelcomplexen afwateringssystemen aangelegd.

En ook al werden de gestapelde rioleringsconstructies oorspronkelijk alleen voor het regenwater gebruikt, het is verleidelijk om ook voor het afvoeren van ander afval van deze goten gebruik te maken. Zo is in Rome het beroemde Cloaca Maxima als regenwaterriool aangelegd, maar werden steeds meer afvoeren van badwater en ander afval aangesloten om in de Tiber te worden geloosd.

In oude beschavingen werd vaak veel aandacht aan hygiëne besteed. Zo brachten de Romeinse overheersers ook rioleringssystemen aan in grote steden binnen hun gebied. Maar het lijkt er op dat met het einde van het

Romeinse rijk, ook de belangstelling voor hygiëne verdween. En binnen de grote steden in de middeleeuwen werden straten vaak als vuilnisbelt gebruikt om kwijt te raken waar men vanaf wilde. En het afval van de slacht werd even gemakkelijk op straat achtergelaten als de inhoud van de "nachtspiegel".

Lozen van de 'nachtspiegel'

Met een grote regenbui bestond de kans dat er wat van het vuil werd weggespoeld, maar dat kwam dan in grachten, sloten en vaarten terecht. Niet alleen slecht voor de directe omgeving maar ook voor het grond- en drinkwater. Geen wonder dat deze onhygiënische toestanden leidden tot enorme epidemieën. Maar in de middeleeuwen werden dit soort zaken min of meer gelaten geaccepteerd. En het heeft nog heel lang geduurd voordat de medische wetenschap ontdekte dat ziektes als de pest en cholera werden veroorzaakt door bacteriën in het afvalwater en dat er een verband is tussen die grote epidemieën en het ontbreken van gesloten afvoerriolen.

In Nederland kwam de ontwikkeling van de riolering heel laat op gang. Pas in de tweede helft van de 19e eeuw was er sprake van een wat meer gestructureerde aanpak. Waarschijnlijk is de aanwezigheid van veel open water van grachten, sloten en vaarten in ons land er de oorzaak van geweest dat men er indertijd niet direct de grootste belangstelling voor heeft gehad. En pas met de uitvinding van het watercloset werd het wel heel verleidelijk om de afvoer van huishoudelijk afvalwater aan te sluiten op de leiding van het regenwaterstelsel. Op die manier ontstonden de eerste gemengde stelsels die hun inhoud loosden op de grote rivieren.

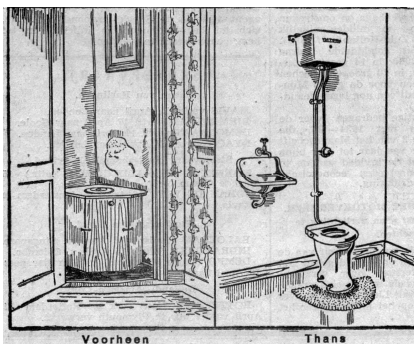
De eerste rioolleidingen in Nederland werden vrijwel altijd gemetseld. De vorm was meestal een vlakke bodem met een gewelfd dak of eivormig. Die eivorm was "handig" omdat er bij een klein debiet (=hoeveelheid doorstromend medium (vloeistof of gas) per tijdseenheid) toch een redelijke vulling overblijft en daarmee voldoende snelheid in de afvoerstroom overblijft. Bij een groter debiet komt een grotere diameter en daarmee ook een grotere bergingscapaciteit beschikbaar.

In het begin van de twintigste eeuw begon men ook om rioleringsproducten van beton te maken. Er werd een losse onderschaal en bovenschaal gemaakt die met een soort vaar-en moereind in elkaar pasten. Pas in de

dertiger jaren begon men buizen uit een stuk te maken. Een binnenmal past in een buitenmal en de overblijvende ruimte werd met de hand gevuld en met een handstamper verdicht. En dat alles in de open lucht. De ronde of eivormige buizen hadden een vlakke voet en een werkende lengte van 1 meter. De verbinding bestond uit een vaar- en moereind veelal dichtgezet met zandcementspecie en later met moffenkit. Op die manier ontstond een min of meer waterdichte maar weinig flexibele verbinding tussen de elementen.

Na de tweede wereldoorlog werd het zware handwerk steeds meer door machines overgenomen. Trilmotoren op de buitenmal of onder een triltafel zorgden voor verdichting van de specie. Maar pas in de zestiger jaren werden machines gebruikt met hoogfrequente trilapparatuur. Door de automatische vul- en verdichtingstechniek konden buizen met een nog hogere betondichtheid worden vervaardigd. In 1960 ook werd de rolrubberring geïntroduceerd om buizen met een zogenaamde mofspieverbinding flexibel te kunnen aansluiten. Het meest betrouwbaar rolt een rubberring als de omtreksspanning overal gelijk is en dat is het geval als de doorsnede rond is. Vandaar dat vanaf die tijd de meeste buizen in ronde vorm werden gemaakt. Pas in de negentiger jaren kwamen ook andere rubberafdichtingen op de markt en sindsdien kunnen doormiddel van een glijverbinding ook allerlei andere doorsneden zoals eivormige buizen, vis-buizen en vlakke voet buizen flexibel en waterdicht onderling worden verbonden. Vooral voor het aansluiten van woningen en kolken werd vroeger veel gres en gietijzer toegepast. Het laatste is als rioleringsmateriaal voor vrijval leidingen praktisch verdwenen. Gres wordt meer in de ons omringende landen dan in Nederland toegepast. Van de kunststoffen wordt pvc als meerlaagse buis uitgevoerd, maar wordt dit materiaal steeds meer verdrongen door polypropreen (vroeger polypropyleen). Het heeft een gunstiger milieuprofiel. Voor bijzondere toepassingen worden ook buizen van glasvezelversterkte kunststof toegepast.

Parallel aan de ontwikkeling van de riolering is ook het toilet door de jaren heen veranderd. In het artikel hierna 'zitten' we even stil bij die verandering van het privaat.

VAN KAKSTOEL TOT WC

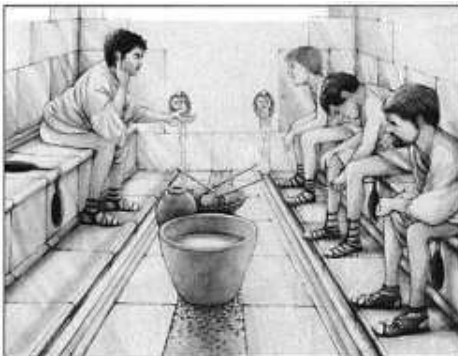
De Romeinen maakten gebruik van een voorloper van de moderne WC. In Pompeï en Herculaneum zijn privaten gevonden die op een continu spoelend riool waren aangesloten. Vanaf die tijd ging het echter bergafwaarts met de wc-technologie: tussen de Romeinse tijd en de negentiende eeuw zijn er nauwelijks verbeteringen aangebracht in het kleinste kamertje. Sterker nog: er bestond nauwelijks een klein kamertje.

In de Middeleeuwen deden de edelen hun behoefte in een apart, aan de achterkant van het kasteel aan de muur bevestigd kamertje.

Hun uitwerpselen belandden in het gunstigste geval in de slotgracht. Hygiënisch was dat in het geheel niet, want vaak werd dat water uit de slotgracht ook gebruikt waswater gebruikt. Hadden de edelen nog een eigen kamertje, de gewone stad- of dorpsbewoner had niets: hij deed zijn gevoeg in de vrije natuur, boven de mesthoop of op straat. Of op een emmer die hij ergens op een van deze plekken ledigde.

Met de komst van de Renaissance, zo rond 1450, vonden de gefortuneerden zo'n aan de buitenkant van de kasteelmuur bevestigd toilet niet met de architectuur harmoniëren en werd de 'gemaksstoel' of 'kakstoel' geïntroduceerd. De gène was overigens beduidend minder dan nu. Het kwam vaak voor dat de kakstoel niet in het slaapvertrek stond, maar gewoon deel uitmaakte van het meubilair in het woonvertrek. Van Lodewijk de Veertiende is bekend dat hij doorging met het ontvangen van zijn onderdanen terwijl hij, gezeten op zijn Koninklijke Kakstoel, zijn behoefte deed.

Voor het lagere hofpersoneel waren er latrines, een meerpersoonspoepdoos, bestaande uit een flinke plank met gaten waarop je gezamenlijk kon zitten en waar de poep in een goot, gat of sloot viel. Deze latrines waren erg smerig, zelfs voor een tijd waarin men door een soepeler kijk op hygiëne een beetje stank op de koop toe nam.

Ze waren zelfs zó smerig dat men zich liever in de tuin, in donkere hoekjes of achter de gordijnen ontlastte. Dit liep vaak de spuigaten uit. Er bestaan documenten die lakeien, personeel en soldaten verordonneerden hun gevoeg in de latrines te doen. De stank van al die uitwerpselen maakte de situatie ten paleize na een paar jaar onhoudbaar. De hele hofhouding verkaste dan naar een ander, 'proper', paleis. Hofhoudingen leidden dus door poepoverlast vaak een nomadisch bestaan. Ook stadsbewonders namen het niet zo nauw met de stoelgang. Men kon zich schaamteloos tussen twee kantelen van de stadsmuur zetten en de uitwerpselen buiten de stadsmuren laten vallen.

Omstreeks de tijd van Lodewijk de Veertiende deden de burgers in de steden hun gevoeg in de pot of op boven beerputten gebouwde kakdozen. Een kakdoos is een houten kist of bankje met een gat en een beerput is een diepe put met een nauwe opening. De rijkere deden het zoals gezegd op de kakstoel; de daaronder bevestigde pot werd door het personeel in een open riool (vaak een soort sloot of greppel) of beerput geleid. Uit die tijd stamt wellicht de scheldnaam 'kouwe kak' voor mensen die zich 'beter' voor wilden doen en pretendeerden een kakstoel te gebruiken maar in werkelijkheid in de koude buitenlucht, in een klein hokje of onder een afdakje, hun behoefte moesten doen.

'Húske op de sleat'

Sommige van die kakdozen hadden trouwens verschillende gaten. Op het platteland van Scandinavië wordt de meerpersoonspoepdoos heden ten dage trouwens nog steeds gebruikt. Beerputten veroorzaakten vaak een gezondheidsprobleem: het met micro-organismen besmette beervocht sijpelde vaak in nabij gelegen waterputten en kon zo tyfus of beerputkoorts veroorzaken. Zonder nog precies te weten hoe de besmetting plaatsvond - bacteriën zouden pas in de loop van de negentiende eeuw als de boosdoeners worden ontdekt - onderkende men dit besmettingsgevaar wel. Men zag vreemd genoeg de stank als ziekteverwekker.

Inmiddels was aan het einde van de achttiende eeuw in Engeland de moderne WC uitgevonden. Deze nieuwigheid won snel aan populariteit en de Britten begonnen op grote schaal riolen en waterleidingen aan te leggen. Sedert de invoering van dit statussymbool werd men geleidelijk preutser. Veel mensen bleken prijs te stellen op privacy tijdens het dagelijkse karwei. In tegenstelling tot de meerpersoonspoepdozen en latrines, zijn

meerpersoons-WC's nooit op grote schaal gefabriceerd. Behalve voor fabrieksarbeiders en militairen.

In Frankrijk won de 'Latrine Anglaise' overigens slechts moeizaam terrein; men trok liever indrukwekkende openbare gebouwen op dan te investeren in ondergrondse - dus onzichtbare - riool- en waterleidingnetten. Ook aan Nederland ging het sanitaire gevolg van de Industriële Revolutie grotendeels voorbij; hier werd eveneens nog even gewacht met het aanleggen van riolen en waterleidingen.

Uit hygiënisch besef begon men in Nederland en Frankrijk tijdens de negentiende eeuw wel met het toepassen van het zogenaamde wisseltonnensysteem. Bij dit systeem deed men zijn behoefte boven de 'húsketonne' een beerton die periodiek werd omgewisseld voor een leeg exemplaar door zogenaamde beerwagens. Omdat er geen ondergrondse riolen aangelegd hoefden te worden, was dit systeem een stuk goedkoper dan de WC.

Door het wisseltonnensysteem werden het besmettingsgevaar en de stankoverlast aanmerkelijk gereduceerd. Het betekende een hygiënische verbetering ten opzichte van de beerput, maar is absoluut niet met een moderne, op de waterleiding en het riool aangesloten WC te vergelijken. Men deed wel zijn best: gezinnen waarin een besmettelijke ziekte heerste, kregen bijvoorbeeld een afwijkend gekleurde ton.

De bepaald niet fris geurende beerwagens kregen ironische bijnamen: 'wagen van Boldoot' en 'de 4711.' In een gedeelte van de Friese steden Leeuwarden en IJlst heeft het wisseltonnensysteem tot in de tijd van maanreizen en kleurentelevisie geduurd.

*Douwe van der Molen, Sneek
(foto: Fries Scheepvaartmuseum)*

Pas toen was heel Nederland in staat met een druk op de knop of een ruk aan de ketting zijn gele en bruine vrienden aan Moeder Aarde toe te vertrouwen.

FIRDGUM GEËLECTRIFICEERD

6 december 1955 – Het dorp Firdgum bij Tzummarum heeft elektrisch licht gekregen. Deze week brandde de straatverlichting voor het eerst. De Sint had geen beter Sinterklaas-cadeau kunnen bedenken.

In Tzummarum werd op dit 'garnierspultje' de eigen energie opgewekt door een windmolen.

Waar stond/staat dit pand?

STORM KREEG VAT OP DIJK KOEHOOL

In 1954, vlak voor de kerstdagen was het raak. Een hevige storm bulderde langs de kust en daarom was er dijkbewaking ingezet. De Leeuwarder Courant bericht op 24 december daarover een verhaal dat het gevoel geeft dat je er bij was. Dergelijke verslaggeving komt niet meer voor in de kranten als nieuwsbericht, maar meer als een artikel voor in een bijlage van de krant.

'Het lijkt best', riep volmacht S. Van der Woude gisteravond tegen een uur of acht doorde bulderende storm, toen hij probeerde het weggetje van de dijk naar de boerderij van Roeda af te lopen. Porbeerde, want de wind, die zo voor de aardigheid ook nog wat hagel en sneeuw met zich meenam, slingerde elk levend wezen, dat zich buiten de luwte van een huis, een dijk, een hek of wat dan ook waagde, waar ze het wilde hebben. Enfin, ondanks dat leek alles best. Het water was nog niet hoger gekomen dan ruim drie meter tachtig - lager dus als eergister nacht - en de dijk hield zich uitstekend. Neen, zorgen leverde dit stukje kal vlakke op de grens tussen Ferwerderadeel en Het Bildt niet op. Tenminste, niet voor de mense, want op de weg naar het volgende station - een weg vol dreigend gapende kuilen en wilde slingeringen - vertelde de heer D. Schaaf over het lot van enkele honderden schapen, die tussen de bruisende golven in een put (een door

dijken omgeven stukje grond in het buitendijkse land) de nacht moesten doorbrengen. Wie op een rit langs de kust de groen-oplichtende ogen van schapen heeft gezien, kan niet anders dan medelijden krijgen met de dieren, die vrijwel apatisch de storm en het water over zich laten heenslaan.

Achter Nieuwe Bildtdijk verschenen in het door het overslaande mwater versluisde licht van de koplampen een man of vijftien-twintig. Ze stonden diep in de kregen van hun oliekleiding weggedoken, de elementen trotserend naar de golven te kijken. Er zat sfeer in het hele schouwspel, maar voor sfeer koopt men niet veel als de nood aan de man komt. Gelukkig kwam de nood niet aan de man. Het water had, doordat de vloed ongeveer een uur vroeger arriveerde dan men had verwacht, z'n hoogste stand al bereikt. Ook hier gaf de peilschaal een lagere stand aan, dan in de voorgaande stormnacht. Er was niets gebeurd. Men sprak al over moeder de vrouw en de warme kachel.

23 december 1954:
aanvoer van zandzakken

Op Zwarte Haan zou de toestand echter kritieker zijn. Daar is geen voorland, zodat het geweld van de zee ongebroken op de kust kan beuken. Zwarte Haan was echter een toonbeeld van genoeglijkheid. Het cafeetje tenminste. Rond de stamtafel zaten mensen in zeebonkencostuums rustig achter een glaasje dit of dat en de stemming helde er – enkele tientallen meters achter de dijk – de vrolijke over. Hoe het ook zij, het was een bewezen feit, dat ook Zwarte Haan de storm keurig had doorstaan, al 'snitte' het schuimende water nog over de drassige kruin van de dijk en moesten nieuwsgierigen, wier auto's het parkeerterreintje voor de herberg constant bezet hielden, bij iedere roller een stap terug doen.

Bij Koehool was dan eindelijk een klein succesje van het water te bezichtigen. Een zware, met zandzakken beladen vrachtauto versperde daar vrijwel de gehele weg en op de dijk liepen wachten bij het gelige licht van stormlantaarns heen en weer. Eén gat was reeds met vijf auto-ladigen basaltblokken gedicht en vijftig meter verderop knabbelde het water opnieuw aan de buitenglooiing. Veel kwaad stichtte deze activiteit echter

niet. De eb was alweer ingetreden en de wacht bleef paraat. Ook het gedeelte van Koehool naar Roptazijl hield zich – aldus de verklaringen van de wakers – opperbest. Wél was het water op enkele plaatsen over de dijk geslagen (als bewijs liet het een flink verzameling flessen, takken, planken en zelfs een rieten stoel op het wegdek achter), maar onrustbarend was de toestand niet geweest.

23 december 1954: uitladen van zandzakken op bedreigde plaatsen

Een feit is echter, dat de dijken, hoewel men het er aan de buitenkant niet aan kan zien, door al het stormgewoel en de regen van de laatste dagen tot in de kern nat zijn geworden. 'It wurdt op sa'n manier weake bôlle', zei een deskundige. Met 'weake bôlle' kan men nu eenmaal geen opgezwiept water keren, zodat alles nog niet zo rooskleurig mag heten, als het op dit moment lijkt. Wanneer de lementen zich in de nabije toekomst van hun goede zijde laten zien, is alle leed spoedig geleden. Nog een paar aanvallen van hetzelfde kaliber als die van gisteren zal de dijk echter moeilijk kunnen weerstaan. Een weke massa is nogal gauw uit het veld geslagen.

Zo leverde de 'reis van Roeda naar Ropta' weinig feiten op. De Friese zeevering had hier bewezen tegen een stootje te kunnen. Ze had Friesland voor de zoveelste maal behoed voor een ramp. De Friezen hebben dit echter niet zo zonder meer genomen. Ze stonden voor, op en achter de dijk om hem in geval van nood bij te springen. De rust en de nauwgezetheid van de mannen die achter in de eenzame polders, door de gierende wind en de keiharde buien hun routes liepen, imponeerden. Trouwens, deze wakers in de nacht stonden ook weer niet alleen. In het gebouw bij de Grote kerk van

Franeke zaten een kleine driehonderd in oliekleding gehulde mannen klaar om met de vijf autobussen, die op de Brede Plaats stonden geparkeerd naar de bedreigde plaatsen te rijden. Ze zaten gezellig bijelkaar en ze haalden zo nu en dan een hartversterking bij het buffet vandaan, maar ze waren met hun collega's langs de kust paraat voor Frieslands veiligheid.

OP ZOEK NAAR HISTORIE STEILSTEVEN BOOT

Via internet is een vraag ontvangen van Stef Blom (Hoensbroek, Limburg). Hij is in het bezit van een oude steilsteven boot. Op de achtersteven van de boot staan de plaatsnamen **Minnertsga** en **Tzummarum**. De naam van de boot is nu Albert, maar het is mogelijk dat de boot vroeger een nader naam heeft gehad.

Onderbouw 1900 – 1930, opbouw is van veel latere datum.

Over de ouderdom van de boot moet worden gespeculeerd, maar het vermoeden bestaat dat het bouwjaar ergens moet liggen tussen 1900 en 1930. De boot is geklonken en later is de bodem gedubbeld; waarschijnlijk tegelijk met de opbouw die ook van latere datum is.

De prangende vraag van Stef Blom is: wie weet meer van deze boot te vertellen? Graag uw reactie aan het secretariaat (zie colofon).

Op de website www.oudbarradeel.nl staan nog 2 foto's.

BROODVENTER VAN DER MOLEN

In het boek over de middenstand en andere bedrijvigheid in Wijnaldum in de 20e eeuw is een hoofdstuk gewijd aan de broodventer Berend van der Molen. Het is niet een heel groot hoofdstuk maar na het uitkomen van het boek is er een reactie ontvangen van Jarig Dirk van der Molen uit Deventer, een 'pakesizzer' van Berend van der Molen. Hij stuurde een paar prachtige foto's op die wij u niet willen onthouden. Jarig Dirk heeft zicht meteen aangemeld als lid van onze vereniging en daar zijn wij natuurlijk blij mee. Hartelijke welkom.

De tekst uit het boek is hierbij overgenomen.

'In het winkelpand aan de Buorren 26 naast het voormalig café, woonde voor en na de Tweede Wereldoorlog Berend Scheltes van der Molen. Berend (1887) was geboren in Sexbierum. Hij was gehuwd met Trijntje Runia (1887) afkomstig uit Berlikum.

Berend trok er alle dagen op uit om zijn bakkerswaren van bakker Overzet uit Harlingen bij de streek langs te verkopen. Hij deed dit met zijn bakfiets. Berend en Trijntje kregen vijf kinderen: Schelte (1913), Sybren Klaas (1914), Beitske (1915) die slechts 1 jaar is geworden. Vervolgens weer een Beitske (1916) en Martentsje (1919). Volgens het Algemeen Adresboek van de provincie Friesland van omstreeks 1928, is Berend dan agent van een levensverzekeringsmaatschappij.

Daarnaast is Berend eind jaren '30, samen met nog enkele dorpsgenoten, actief geweest in het bestuur van de Vereniging van houders van trekhonden toen er een ministerieel besluit was afgekondigd aangaande de Trekhondenwet'.

Berend van der Molen met paard en ventwagen.

Schelte van der Molen, foto links is in 1939 gemaakt.

BILDTS DOCUMENTATIECENTRUM

Het Bildts Dokumentatiecentrum is gevestigd in de bibliotheek van St.-Annaparochie en in de bibliotheek Minnertsga. Het BDS heeft tot doel het verzamelen van informatie in woord, beeld en geschrift over heden en verleden van het Bildt respectievelijk Minnertsga. Tussen de collectie foto's zat een groepsfoto van de schietvereniging Oosterbierum is in 1935 gemaakt. Omdat de foto niet past binnen de collectie van het BDS; hebben wij de foto gekregen voor ons verenigingsarchief.

Worden de personen nog door lezers herkend? Graag uw reactie!

AANWINSTEN VAN LEDEN

Van de heer S. De Boer uit Opeinde kregen de vereniging onderstaande foto's om deze te digitaliseren. Dank daarvoor!

Schoolhuis in Pietersbierum waarin ook één klaslokaal voor alle kinderen. Meester gaf in één keer alle klassen les.

Rechts de woning van Klaas en Nynke de Boer-Schuing.

Vlas op het land onder Pietersbierum.

'Aukom en Dim' Auke Lettinga en Dirkje de Jong.

IT WAARHÚSKE FAN PAKE

Al jierren stiet by my yn ien fan de boekekasten in waarhúske wer't ik hiel sunich op bin. It is fan myn pake Gerrit west dy't froeger yn ien fan de bejaardewenninkjes wenne oan de Havenstrjitte yn Minnertsgea. Mist '50 jieren fan de foarige ieu binne dy húskes doe set. As jo achter troch de doar kamen dan hong it waarhúske boppe de doar nei de keamer ta. Myn pake wie der tige wiis mei, en ik no noch mear tink. It soe bêst kinne dat pake dat ris kocht hat op in reiske mei de 'ouden van dagen'. It hiele waahúske selt neat foar, de poat der op en it is fyn, mar ik koesterje it. Us heit hie de gek der altyd mei, mar pake miende echt dat it wurke, teminsten sa sit dat yn myn ûnthâld. Al mei al is it húske krapoan 50 jier âld. Op internet fûn ik ûndersteande tekst.

Gerrit Bouma

*Bejaardenwoningen
aan de Havenstrjitte*

Een weerhuisje is een eenvoudig soort meetinstrument. Veelal wordt gedacht dat het een eenvoudige barometer is, maar het is in feite een hygrometer, die de luchtvochtigheid meet.

Het weerhuisje bestaat uit een klein huisje met daarin twee poortjes. Uit het ene poortje kan een mannetje naar buiten komen, uit het andere poortje een vrouwtje. Als het vrouwtje naar buiten komt zou het mooi weer kunnen worden, als het mannetje naar buiten komt zal het gaan regenen.

Op de achterkant van het weerhuisje de gebruiksaanwijzing

Het weerhuisje heeft dus geen afleesbare schaalverdeling, maar geeft alleen een indicatie van droog, of vochtig. In moderne centraal verwarmde huizen functioneert een weerhuis niet goed, omdat daar de luchtvochtigheid altijd laag is, zonder relatie met het weer buiten. Zou het huisje buiten gezet worden, dan zal het beter werken, maar in Nederland en België is de werking beperkt, omdat de luchtvochtigheid weinig verandert. In bergachtige gebieden treden er wel sterke veranderingen op van de luchtvochtigheid.

Waarschijnlijk stamt het traditionele ontwerp van het weerhuisje uit het Zwarte Woud. Het weerhuisje werd vanaf de 17e eeuw populair. De kleine huisjes hebben vaak kenmerken van de huizen uit het Zwarte Woud, met als decoratie de typische houten drinkbakken die je daar veel ziet. Veel mannetjes en vrouwtjes in de weerhuisjes dragen de traditionele klederdracht van de regio Gutach in het Zwarte woud. Ook bij ronddansende poppetjes bij koekoeksklokken kom je deze klederdracht telkens weer tegen. De klederdracht is te herkennen aan een vrij grote zwarte hoed van het mannetje en de unieke hoed van de dame met de typische grote rode ronde bollen erop. Tussen de poortjes is vaak een thermometer aangebracht. Er bestaan echter ook modernere varianten waar het vrouwtje een parasol heeft, het mannetje een paraplu.

De werking is als volgt: het mannetje en het vrouwtje kunnen draaien, en zijn opgehangen via een stukje schapendarm. Als het droog is, draait dit in elkaar, bij vocht wordt het langer en draait het terug. Het trieste aspect van een weerhuisje is, dat ook al zien het mannetje en het vrouwtje er vrolijk uit, ze nooit tegelijk buiten of tegelijk binnen kunnen zijn.

RIJMEND DOOR SEXBIERUM

Thom Kuurstra heeft weer eens in zijn verzameling historischmateriaal gezocht. Hij vond een heel verhaal van bewoners en neringdoenden die omstreeks 1900 in Sexbierum tot de 'middenstand' behoorden of een kleine nering hadden. Al rijmend wordt u meegenomen door Sexbierum. Deze compilatie van Sexbierumers is op rijm gezet door boer Sjoerd Janzen die aan de Frjentsjerderdyk woonde. Zijn boerderij brandde omstreeks 1922 af. Nu woont daar Auke T. Swart. De rijmelarij begint op de oostkant van de Alde Buorren waar nu de zelfbedieningswinkel van W. Terpstra is gevestigd.

Op nei it noarden

Baas Sjerp, dat is 'n grouwe skiter (wie in núvere Pieter),
Hein Postma is in hynstebiter.

Poutsma weaget mear as twahunderd pûn,
Durk Timmermans Reintje is meager en sûn.

Dan Van den Berg dy lytse Pier,
Zuidkant Karels Geiske is winkelier.

Polysje Roele is in greate droomer,
Klaas Verver, sjocht wol'ris yn 'e romer.

Nei lytse Klaas Wiersma, skean tsjin Nauta oer,
Piet van der Ploeg, arbeide by de boer.

Biuwe Wielinga wie mei 't dolearen hwat let,
Kûper Riewald makke mannich bûterfet.

Beppe Tryntsje wie in fromme frou,
Bakker Ype neam it mei 't weagen net nauw.
Van dêr it sprekurwd: 'zemelburen is gesticht
van zemelbrood en lichtgewicht'.

Smid Faber wenne flak-oer de 'Zon',
Menze gilles 'n dominies zoon, wie net dom,
En Schelte reage fan skrik, de skytpot om.

Dan Coba noch, mei de stieve foet,
En bakker Nijdam mei de hege hoed,
Op 't ein noch lytse Bouma mei snidersmoed.

Oostkant Alde Buorren vanaf Pastorijreed

Pieter en antje wennen op 'e hoek,
Baas Kracht skoarre folle 'n oer syb broek.
Anne Riemers wenne dêr wer nêst,
En Pieter Sjoerds Aukje op it lêst.
Weinmakker Brouwer hie it altyd drok,
Widow Notaris Witholt krige in skok,
Hwant soantsje Arend wie in ûngelok.
Bakker Wieling hie brân yn it krintefet,
Joech oan skoalbern 'n danige pret.
De pastorij stie der goed en bêst,
Mar herberg 'De Zon' wie foar dûmny in lêst.

In 1865 werd de pastorie aan de Alde Buorren betrokken door Ds. Hendrik M.M. Rappard, voorheen dominee te Engwierum. Hij had een baard zoals in die tijd gewoonte was, maar het stelde niet veel meer voor dan wat "poddehier". Dominee werd in 1869 weduwnaar en kreeg daarna een huishoudster uit Utrecht, die zich Sibilla Horst schreef. Zij was vermoedelijk niet helemaal recht van lijf en leden en de dominee trouwde in december 1870 met haar. Toen schreef de Sexbierumer jeugd op de pastorie schutting:

*De dagen zijn vervuld
Dat Kike met de bult
En Hindrik met de baard
Tesamen zijn gepaard*

Maar de dominee's zonen Mathijs en Theodoor, die ook niet van gisteren waren, vulden het gedicht verder aan met de woorden:

*O, wil mij toch verlossen
Van deez Sexbierumer ossen
En breng mij naar mijn wensen
In Holland bij de mensen.*

Dit heeft ook niet zolang meer geduurd, want in de zomer van 1872 nam dominee Rappard een beroep aan naar Ede en heeft hij de Sexbierumer ossen achtergelaten.

HISTORIE SEXBIERUM – PIETERSBIERUM

Onderstaand artikel is in februari 1981 geschreven door K.T. Hibma.

Alhoewel de wintermaand december allang voorbij is, zijn we nog in de winter, want de maand februari is hier bij ons vaak de koudste maand van het jaar.

In oude almanakken wordt februi vaak aangeduid met sprokkelmaand. We werden hier kortgeleden nog aan herinnerd door een TV-uitzending, waarin beelden werden vertoond van houtzoekers in de bossen, waarvoor toestemming was verkregen. Onze gedachten gingen onwillekeurig terug naar de laatste jaren van de oorlog 1940-1945. Vooral die laatste winter was het bittere noodzaak om hout te zoeken om de kachel brandende te houden. De sprokkelaars van tegenwoordig, sprokkelen voor hun open haard. Een luxe artikel, dat om reden van het dure gas, ook nog wel wat rendabeler begint te worden. We kunnen ons nog levendig voorstellen, dat in de winter 1944-1945 de telegraafpalen langs de oude spoorbaan van Sexbierum naaar Oosterbierum geruisloos waren verdwenen. Vlak boven de grond afgezaagd en dat daarna één voor één de restanten nog werden uitgegraven.

We vinden het dan ook een goede zaak, dat er door velen steeds meer op wordt gewezen dat we zuiniger op onze grondstoffen moeten worden. Als je het over winter hebt, denk je vaak direkt aan sneeuw en ijs. In dat opzicht is het nu nog geen winter geweest en de maand januari, ook wel Louwmaand genoemd, was een lauwe maand. Maar pas op, twee jaar geleden hadden

we in Friesland in februari ongekende hoeveelheden sneeuw, zodat veel dorpen in Friesland geïsoleerd raakten. Vaak moest gebruik gemaakt worden van helikopters in noodgevallen.

Winter 1979 in Oosterbierum. Klaas de Vries helpt een dorpsgenoot met sneeuwschuiven.

Voor agrarisch Friesland betekende vroeger een strenge winter veel voorzorg om de bewaarproducten, zoals aardappels, bieten, rapen, wortels (peen) en andere winterproducten zo goed mogelijk tegen bevriezen te beschermen. De benamingen (de aardappels onder de winter, hjerst en winterhûd, heapbeslaen, tuskenhûd) hoorden allemaal bij het bewaren op het veld. Nu de gemengde akker- en veebedrijven haast allemaal verdwenen zijn, worden de bestaande schuren en stallen benut voor het bewaren van, in hoofdzaak, aardappels. En nu alles goed verzorgd is, kunnen we een paar weken echt winter hebben, met goed ijs om op te schaatsen. Voor schaatsliefhebbers wonen we hier niet op de beste plaats. Wanneer men in het oosten en zuiden van Friesland al een week had geschaatst, moesten wij ons hier op ons kleine ijsbaantje aan de kade vermaken. Vooreerst vriest het in het begin, in het noorden minder hier dicht bij de zee, maar daar kwam toen nog bij, dat men zolang mogelijk de sluizen bij Roptazijl en in Harlingen open hield, om het overtollige water te lozen. Maar door de stroming leed het ijs en duurde het langer voor het ijs "vertrouwd" was.

Maar als het dan eindelijk zover was, dan kwamen de baanvegers op het ijs. Deze mannen zorgden er dan ook voor dat de "wekken" gemarkeerd werden door er takken omheen te planten. En dan kreeg ieder het te pakken, de ijsbaan was op enkele kleine kinderen na, verlaten en iedereen trok er op uit. Zelfs de scholen werkten mee aan het ijsfeest. Zo gebeurde het, dat ieder kind dat een briefje van de ouders had meegekregen, 's middags om 2 uur de school mocht verlaten. We herinneren ons nog, dat Klaas en Kees van (omke Sietse) die toen op 't War woonden, aan de weg naar Franeker hier op school gingen en 's middags bij pake en beppe overbleven en van pake Klaas een briefje meekregen met deze inhoud: *Meester! Ik wil dat U deze jongens om 2 uur loslaat!*

Oudere mensen verhalen soms nog over strenge winters van vroeger. Zo is heel bekend geworden de winter van 1890. We hebben wel eens horen vertellen dat er hier een boer was, ik meen T. Okkinga, welke in de winter van 1890 wel 12 keer per schaats naar Leeuwarden was geweest om de markt te bezoeken. Mijn grootvader, pake Klaas had in die winter een tent op de z.g.n. riehâls waar hij warme chocolademelk en andere versnaperingen aan de vermoeide schaatsters trachtte te verkopen. En voor de jonge mensen, die soms bij maanlicht nog op de ondergelopen Iegen reden, had hij warme gekookte appels, 1 cent per stuk. Zijn marktrecleame was dan: *'sodene appels hiet, maakze me kwiet, voordat ik ze weg smiet'.*

Kerst- artikelen ! ! ! !

- * KERSTBALLEN
- * LAMETTE
- * GLITTER
- * TAFELKLEDEN en KERSTLOPERS
- * ELEKTR. VERLICHTING
- * KANDELAARS
- * KAARSEN
- * ADVENTSTERREN met lamp

Verder als steeds.

**Ruime keus in LUXE- en
HUIZH. ARTIKELEN.**

VAN DIJK's „BAZAR”

Minnertsga - Tel. 05187-287

*Bron: Barradiel meiinoar ien
December 1978*

**Nog voor de
Kerst . . .**

KLEURENTELEVISIE

**Steeds meer mensen
geven voorkeur aan kleur.**

Kom voor uw aanschaffing er-
van vrijblijvend bij ons binnen.

Ook wij geven inruilwaarde of
kontante kortingen.

Tevens op alle **elektr. apparaten** zoals :

DEKENS
STOFZUIGERS
RADIO'S
PLATENSPELERS
CENTRIFUGES
WASAPPARATEN
VRIESKISTEN
KOELKASTEN

Alle merken leverbaar en steeds
in ruime keus voorradig.

Kies H O O G E R H U I S

ook voor **DIRECTE SERVICE !**

Buorren 83 - TZUMMARUM - Tel. 226

Colofon

Ledenadministratie
G. Bouma (secretaris)
Correspondentieadres
Reiddomp 17, 9101 HJ DOKKUM
Telefoon 0519-241409
Email : barradeel@oudbarradeel.nl
Website : www.oudbarradeel.nl

Bankrekening RABO: 32.55.38.271
Kamer van Koophandel: 4000368

